

Kartlegging av naturmangfold ved Vannassen

Stavanger kommune

Bjarne Oddane

Kartlegging av naturmangfold ved Vannassen

Stavanger kommune

Ecofact rapport: 413

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Oddane, B. 2014. Kartlegging av naturmangfold ved Vannassen. Ecofact rapport 413.
Nøkkelord:	Biologisk mangfold, rødlistede arter, naturtyper, vilt, fugl
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-411-4
Oppdragsgiver:	Stavanger kommune
Prosjektleder hos Ecofact:	Bjarne Oddane
Prosjektmedarbeidere:	Knut Børge Strøm
Kvalitetssikret av:	Roy Mangersnes
Forside:	

www.ecofact.no

INNHold

1	FORORD	1
2	SAMMENDRAG	2
3	INNLEDNING	3
4	PLANOMRÅDET	3
5	MATERIAL OG METODE	4
5.1	VURDERING AV VERDI	5
5.2	DATAGRUNNLAG	6
6	RESULTAT	6
6.1	NATURGRUNNLAGET	6
6.2	EKSISTERENDE KUNNSKAP	8
6.3	RØDLISTEARTER	8
6.3.1	<i>Lav</i>	8
6.3.2	<i>Karplanter</i>	9
6.3.3	<i>Fugl</i>	10
6.3.4	<i>Amfibier</i>	11
6.4	NATURTYPER	13
6.4.1	<i>Generell beskrivelse av planområdet</i>	13
6.4.2	<i>Viktige naturtyper</i>	15
6.5	VILT	17
6.5.1	<i>Fugl</i>	17
6.5.2	<i>Pattedyr</i>	18
6.5.3	<i>Amfibier og reptiler</i>	19
6.5.4	<i>Viktige funksjonsområder for vilt</i>	19
7	VURDERINGER OG EFFEKTER	22
8	LITTERATUR	23
8.1	SKRIFTLIGE KILDER	23
8.2	NETTBASERTE KILDER	23
8.3	MUNTlige KILDER	23

1 FORORD

Stavanger kommune ønsker å få gjennomført en biologisk kartlegging av området rundt Vannassen (Vassverktjørna) i Stavanger kommune som kan være med å danne grunnlag for videre plan-/forvaltningsarbeid i området. Ecofact har fått i oppdrag å gjennomføre og sammenfatte eksisterende kunnskap, samt fremskaffe ny kunnskap gjennom nykartlegging av planområdet. Kontaktperson hos Stavanger kommune har vært Grete Stuen. Kontaktperson hos Ecofact har vært Roy Mangersnes og rapport og feltarbeid har blitt gjort av Bjarne Oddane og Knut Børge Strøm.

Desember 2014

Bjarne Oddane

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

I forbindelse plan-/forvaltningsarbeid ved Vannassen (Vannverktjørna) i Stavanger kommune, har Ecofact gjennomført en kartlegging av naturmangfold i plan- og influensområdet.

Datagrunnlag

Feltkartlegging i området er gjennomført av Bjarne Oddane og Knut Børge Strøm ved flere besøk i perioden 11. juli til 14. oktober 2014. Feltarbeidet er supplert med innsamling av eksisterende opplysninger fra offentlige databaser (Naturbase, Artsdatabanken) og samt intervju med Kjell Ove Hauge, Svein Imsland og John Inge Johnsen.

Biologiske verdier

Det er registrert i alt 13 rødlistede arter i tilknytning til planområdet, der noen av disse er fugler som ikke er konstatert hekkende i planområdet. Av disse kan spesielt grå punktlav (EN) en sjelden bjørnebærsort (ikke vurdert av rødlista), skaftevejblom (NT), vrangblærerot (VU), småsalamander (NT) og hekkende sivhøne (NT) trekkes frem.

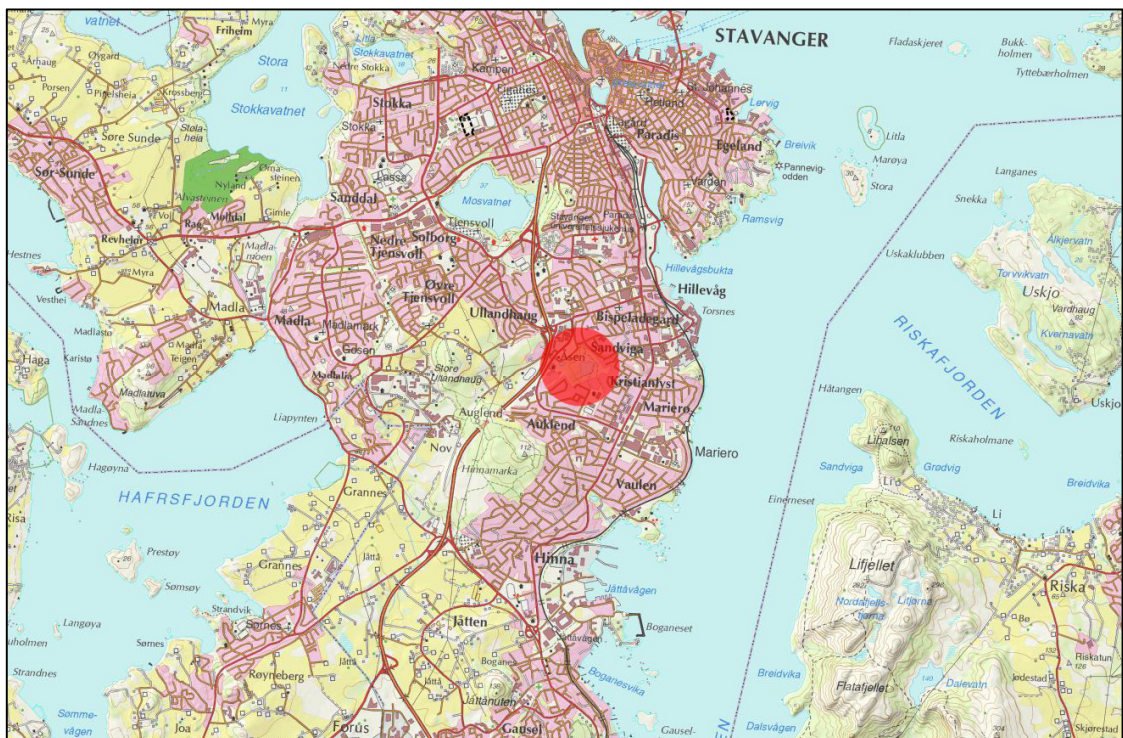
Et viktig naturtypeområde i henhold til DNs håndbok 13 er registrert i planområdet. Av viltområder er det avgrenset tre områder som med regional verdi B og 2 med helt lokal verdi.

3 INNLEDNING

I forbindelse plan-/forvaltningsarbeid ved Vannassen (Vannverktjørna) i Stavanger kommune, har Ecofact gjennomført en kartlegging av naturmangfold i plan- og influensområdet.

4 PLANOMRÅDET

Planområdet er omgitt av bebyggelse og er lokalisert vest av Hillevåg i Stavanger kommune (figur 4.1 og 4.2). Selve planområdet omfatter Vassverktjørna (Vannassen), et mindre tjern (Litle Vannassen) og skogarealene rundt. Planområdet er for det meste avgrenset naturlig av bebyggelse.

Figur 4.1. Planområdet er markert med en rød sirkel.

Landskapet fremstår i dag som skogdominert med Vannassen sentralt i området. Det skogdominerte området veksler mellom mer åpen skog og «parklandskap», og mer sluttet skog. Området er tilrettelagt med et stinett som blir mye brukt som turområde og treningsområde for lokalbefolkningen.

Figur 4.2. Planområdet fremstår i dag som skogdominert med Vannassen sentralt i området.

5 MATERIAL OG METODE

Formålet med denne utredningen er å kartlegge viktige forekomster av naturmangfold i plan- og influensområdet. Kartlegging av naturtyper og vilt er gjort i henhold til DNs håndbøker 11 (DN 2000) og 13 (DN 2007). Det er også gjort en verdisetting av registrerte forekomster.

Hele planområdet ble gjennomgått i løpet av seinsommeren og høsten for å kartlegge naturtyper, flora og andre artsforekomster. Dette arbeidet ble utført av Bjarne Oddane og Knut Børge Strøm.

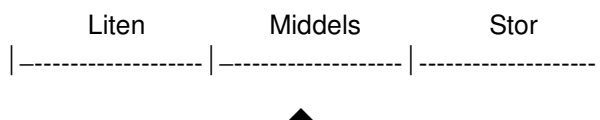
Det var for sent på året da arbeidet startet til å identifisere de arter som er knyttet til området i hekketiden. Hele området ble likevel gjennomgått og alle fugler som ble sett eller hørt ble notert. Resultatene fra feltarbeidet og registreringer fra Artskart ble sammen med lokalkunnskap og habitattyper brukt som grunnlag til å beskrive fuglenes bruk av området.

Det ble søkt etter flaggermus i planområdet natt til 11. juli 2014, natt til 16. august 2014 og natt til 15. oktober 2014. Registreringene ble utført ved hjelp av ultralyddetektor (Pettersen D100 og D230) som omgjør flaggermusens ultralyd til hørbare lyder for mennesker. Det ble brukt frekvensdividering og heterodyning under registreringen.

Vegetasjon og flora ble registrert i felt.

5.1 Vurdering av verdi

Verdien blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra liten verdi til stor verdi, basert på den relative betydningen av området for gjeldende tema. Ulike tema har ulike kriterier for verdisetting.

Kriterier for verdisetting fremgår av tabell 5.1 nedenfor.

Tabell 5. 1. Verdivurderinger med metodikk iht. vegvesenets håndbok 140 (delvis justert etter Korbøl m. fl. 2009). Verdisetting av rødlistede naturtyper er tilpasset verdisetting for rødlistede arter.

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Naturtyper www.naturbasen.no DN-Håndbok 13: Kartlegging av naturtyper DN-Håndbok 11: Viltkartlegging DN-Håndbok 15: Kartlegging av ferskvannslokaliteter	Naturtyper som er vurdert til svært viktige (verdi A) Svært viktige viltområder (vektall 4-5) Ferskvannslokalitet som er vurdert som svært viktig (verdi A)	Naturtyper som er vurdert til viktige (verdi B) Viktige viltområder (vektall 2-3) Ferskvannslokalitet som er vurdert som viktig (verdi B)	Andre områder
Rødlistede arter Norsk Rødliste for arter 2010 (www.artsdatabanken.no) www.naturbasen.no	Viktige områder for: Arter i kategoriene "kritisk truet" og "sterkt truet" Arter på Bern-liste II Arter på Bonn-liste I	Viktige områder for: Arter i kategoriene "sårbar", "nær truet" eller "datamangel" Arter som står på den regionale rødlisten	Andre områder
Rødlistede naturtyper Norsk rødliste for naturtyper 2011 (Lindgaard og Henriksen, 2011)	Naturtyper i kategoriene: Kritisk truet (CR) og sterkt truet (EN)	Naturtyper i kategoriene: Sårbar (VU), nær truet (NT) eller datamangel (DD)	
Truete vegetasjonstyper Fremstad & Moen 2001	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "akutt truet" og "sterkt truet"	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "noe truet" og "hensynskrevende"	Andre områder
Lovstatus Ulike verneplanarbeider, spesielt vassdragsvern.	Områder vernet eller foreslått vernet	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som kan ha regional verdi. Lokale verneområder (pbl.)	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som er funnet å ha kun lokal verdi.

5.2 Datagrunnlag

Feltkartlegging i området er gjennomført av Bjarne Oddane og Knut Børge Strøm ved flere besøk i perioden 11. juli til 14. oktober 2014. Feltarbeidet er supplert med innsamling av eksisterende opplysninger fra offentlige databaser (Naturbase, Artsdatabanken) og samt intervju med Kjell Ove Hauge, Svein Imsland og John Inge Johnsen.

6 RESULTAT

6.1 Naturgrunnlaget

Menneskelig påvirkning

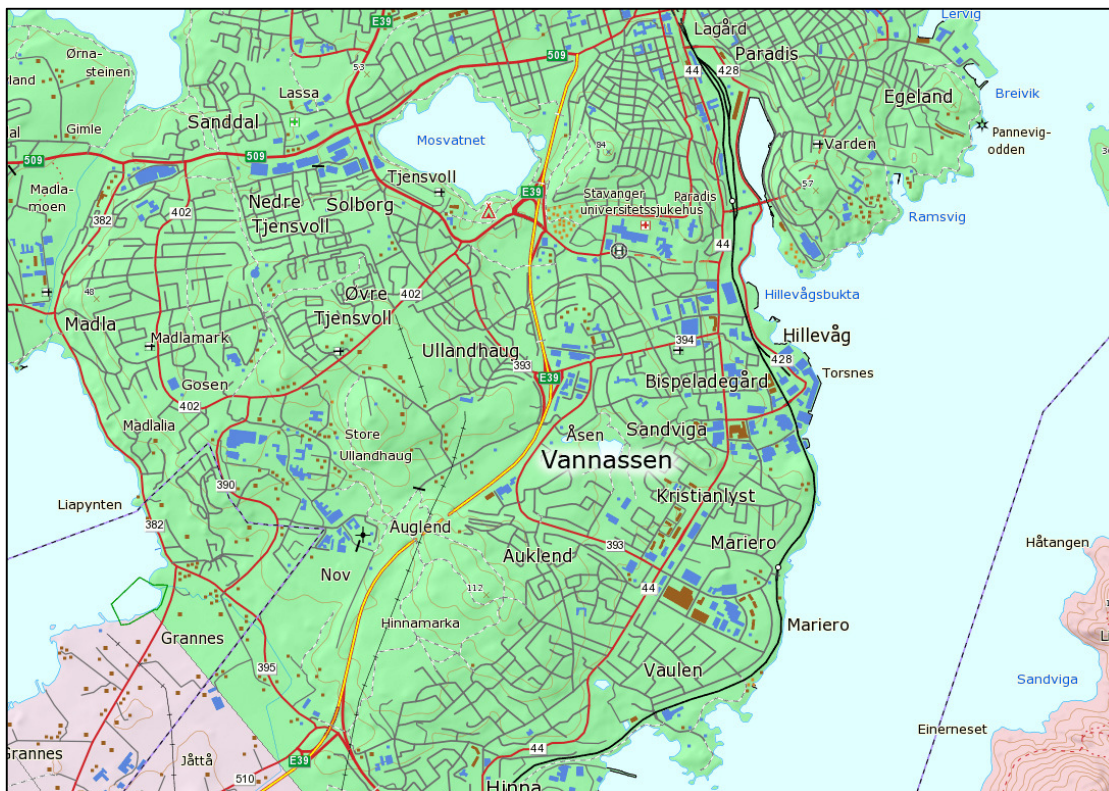
Stort sett hele planområdet er på en eller annen måte påvirket av menneskelig aktivitet. Store deler av området er skogdekket og skogen er i all hovedsak plantet på tidligere jordbruksmark (se fig 6.1). Selve vannet er også demmet noe opp og gravd ut i 1915. Det er et tett nett av stier gjennom hele området. Stiene har forholdsvis god standard. Siden området ligger så bynært med bebyggelse helt inntil er brukerfrekvensen høy. Det er også anlagt et område som skjøttes som plen.

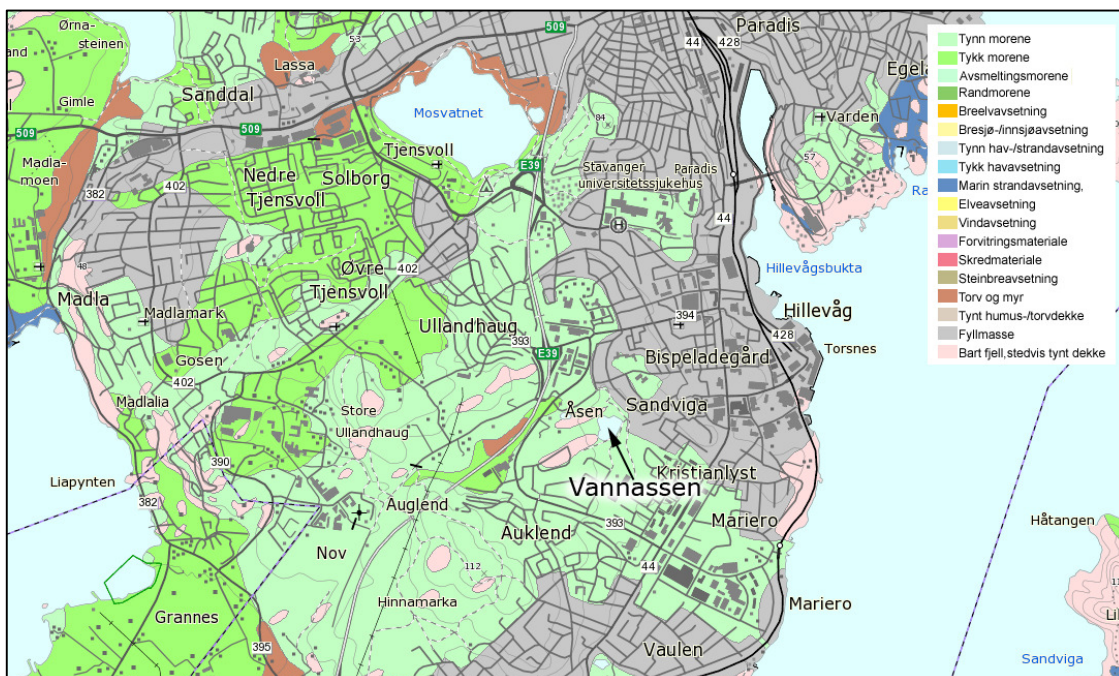
Figur 6.1. Flyfoto fra 1937. Den gang bestod deler av planområdet av kystlynghei og trær fantes knapt.

Berggrunn og løsmasser

I følge NGUs berggrunnskart består berggrunnen i planområdet av fyllitt (figur 6.2). Dette er en bergart som normalt forvitrer lett og gir grunnlag for forekomst av krevende planter. I det meste av planområdet er imidlertid floraen triviell, noe som indikerer at løsmassene for det meste er fattige og lite påvirket av berggrunnen. Løsmassene består for det meste av sammenhengende morenedekke, som for det meste er tynt (figur 6.3).

Figur 6.2. Ifølge NGUs berggrunnskart består berggrunnen i planområdet av fyllitt (grønn farge). Kilde: Norges geologiske undersøkelse.

Figur 6.3. Løsmassekart over planområdet. Området domineres av avsmeltingsmorene og områder med mer usammenhengende eller tynt morenedekke. Kilde: Norges geologiske undersøkelse.

6.2 Eksisterende kunnskap

I Naturbase ligger det inne to registrerte naturtyper i tilknytning til planområdet; en *dam* med verdi B og en lokalitet registrert som *evjer, bukter og viker* med verdi C. Den eksisterende beskrivelsen til disse naturtypene er mangelfull. I følge naturtypebeskrivelsene er det småsalamander (NT) i Litle Vannassen og forekomst av skaftevejblom (NT) i Vannassen. Det er ingen viltområder i Naturbase som overlapper med planområdet. På Artskart er det registrert noen observasjoner av rødlistede arter innenfor planområdet. Av disse er de fleste fugler, men det er også registrering av en bjørnebærart (se kapittel 6.3) og grå punktlav (EN). Registreringene av rødlistearter er inkludert i kapittelet nedenfor.

6.3 Rødlistearter

Det er registrert 13 rødlistede arter i tilknytning til planområdet. Blant disse er 7 fuglearter der minst 4 av dem ikke er konstatert hekkende i planområdet. Dette er fugler som enten bruker området til næringssøk, raster tilfeldig i området eller er registrert ved enkelttilfeller for mange år siden. De øvrige rødlisteartene er fordelt med 1 amfibium, 3 arter karplanter og en art lav. Funnene av rødlistearter er presentert nedenfor. Registreringer av bofaste rødlistearter er vist på kart i figur 6.5, samt listet i tabell 6.1.

6.3.1 Lav

Grå punktlav

Grå punktlav *Punctelia subrudecta* (EN – sterkt truet) ble første gang observert på en gammel platanlønn nordøst i planområdet i 2007 (Artskart) (figur 6.6). Arten ble gjenfunnet under feltarbeidet 2014 i samme område.

Figur 6.4. Grå punktlav, *Punctelia subrudecta* fra Universitetsområdet. Illustrasjonsfoto: Knut Børge Strøm

Figur 6.5. Voksested for grå punktlav på platanlønn ved Vannanssen. Foto: Knut Børge Strøm.

Den norske utbredelsen av grå punktlav er begrenset til kystnære områder i Rogaland og Vest-Agder samt en lokalitet nord i Hordaland. Ifølge Artdatabanken vokser arten lysåpent på ulike løvtrær i hager og jordbrukslandskap. Gjengroing i kulturlandskapet, hogst og nedbygging er negative påvirkningsfaktorer, trolig også luftforurensing. Intensivt jordbruksdrift med gjødsling og slitasje fra beitedyr antas også å være negativt for arten.

6.3.2 Karplanter

Ask

Ask er rødlistet i kategori NT – nær truet. Dette er en vanlig art som er rødlistet på grunn av at den er rammet av en sykdom og at det derfor er forventet en bestandsnedgang. Sykdommen er forårsaket av soppen *Chalara fraxinea*, og fører til nekroser i veden og til at toppskudd visner. Ifølge Artsdatabanken er det grunn til å tro at denne sykdommen vil bli alvorlig i Norge. Ask forekom spredt i planområdet.

Bjørnebær (*Rubus ser. glandulosi*)

Artstilhørigheten til denne er ikke helt klarlagt. Den ble først registrert i 2007 som mulig sørlandsbjørnebær (*Rubus firmus*) (kritisk truet – CR) (Artskart), men det har i ettertid vist seg å være en art innen glandulosi-gruppen. Denne gruppen har 2 svært sjeldne arter i Norge, men den som vokser i planområdet er ikke en av dem. Bjørnebær er en kompleks og vanskelig gruppe og det er enda ikke kommet frem til hvilken art

det er. Belegg er sendt til eksperter på området og første tilbakemelding er at det i alle fall er en ny art for Norden (Svein Imsland *pers. medd.* John Inge Johnsen *pers. medd.*). Den er følgelig ikke rødlistevurdert, men vil trolig bli rødlistet. Arten vokser i planområdet rett nord for Litle Vannassen (se fig 6.6)

Skaftvejblom

Svein Imsland (*pers. medd.*) har registrert skaftvejblom (NT) rundt hele Vannassen. Ofte finnes flytende planter som er nappet opp av svanene. Skaftvejblom vurderes som nær truet (NT) på grunn av noe pågående tilbakegang og sårbare naturtyper. I Norge er den knyttet til kyststrøk fra Øf Halden og Aremark til Rygge og Våler, isolert i innlandet i He Stange og Ringsaker, i Vf Sandefjord, og er noe mer utbredt fra AA Risør til SF Naustdal og Stryn. Den opptrer som ettårig når den vokser på strender, men neddykket i vann kan den være kortlevd flerårig. Bestandene (antall individer) kan variere mye fra år til år. Leirete ferskvannsstrender i lavlandet kan imidlertid være utsatt for mange typer påvirkninger, så den største trusselen mot arten ligger trolig på habitatsiden (Artsdatabanken).

Vrangblærerot

Vrangblærerot (VU) er vanlig i hele Litle Vannassen som steril plante, men også med spredte eksemplarer i blomst (Artskart). I rødlistevurderingen står følgende: «Vrangblærerot vurderes som sårbar (VU) fordi den bare er kjent med sikkerhet fra fire dammer i Norge. Arten er bare sikkert dokumentert med fertilt materiale fra Øf Fredrikstad: Visterflo 1990, Øf Marker: Stikletjern 2005, Ak Ås: UMB Skogsdammen 2008, og Ak Ås: Krosser 2008. Mer usikkert materiale, uten de karakterer som trengs for sikker identifikasjon, er samlet fra Øf Fredrikstad to steder på 1800-tallet og Våler 1916, Bu Ringerike 1959, Te Skien 1908 og AA Arendal 1894. Hoveddelen av forekomstene som er kartlagt på Artsdatabankens arts kart gjelder usikre forekomster. Alle de sikre funnene er gjort i små vatn, to av dem i gårdsdammer. Disse habitatene er sterk utsatt for drenering, vannstandsendringer og/eller dumping og igjenfylling. Voksestedene er derfor sårbare, og arten er opplagt sjelden i Norge sjøl om mørketallet kan være betydelig (vanskelig å identifisere). Det er lite trolig at arten forekommer utenfor det klimatisk gunstigste området på nedre Østlandet». Funnet ved Vannassen er gjort av Svein Imsland og Tore Berg og anses som sikkert.

6.3.3 Fugl

Sivhøne

Sivhøne (NT) har blitt observert i både Vannassen og Litle Vannassen i hekketidene og det er ikke utenkelig at arten også hekker her (Artskart, Kjell Ove Hauge *pers. medd.*). Sivhønen kan leve en ganske skjult tilværelse blant vannvegetasjonen og er derfor vanskelig å få påvist.

Fiskemåke

Fiskemåken (NT) er vanlig forekommende i Vannassen, men den hekker trolig ikke her (Kjell Ove Hauge *pers. medd.*). Vannassen brukes av fiskemåken primært av ikke-hekkende individer både som fødesøkingsområde og som kvileplass.

Hettemåke

Hettemåken (NT) brukes av ikke-hekkende individer som matsøkings- og kvileområde. Det er ikke kjent at arten hekker her (Kjell Ove Hauge *pers. medd.*).

Toppdykker

Toppdykker (NT) gjorde et hekkeforsøk ved Vannassen på 1970-tallet, men det er ikke gjort registreringer etter det (Kjell Ove Hauge *pers. medd.*). Arten vurderes til å ikke lengre ha tilhold i planområdet.

Stær

Det er noen registreringer av stær (NT) innen planområdet (Artskart). Det er mulig arten hekker i hulrom i gamle trær, selv om slike ikke ble observert. Den kan også hekke i fuglekasser. Plenarealet fungerer som fødesøkingsområde for noen stær.

Tyrkerdue

Det er flere registreringer av tyrkerdue (NT) i planområdet (Artskart). Det er ikke kjent om arten hekker innen planområdet, men det er passende biotop for arten.

Tårnseiler

Tårnseiler (NT) bruker luftrommet over Vannassen som fødesøkingsområde. Planområdet er en del av et stort leveområde for arten og har trolig ikke isolert sett spesielt stor verdi for tårnseiler.

6.3.4 Amfibier

Småsalamander

Det er registrert småsalamander (NT) i Litle Vannassen (Naturbase og Kjell Ove Hauge *pers. medd.*). Dammen er godt egnet for småsalamander.

Figur 6.6. Registrerte rødlistearter innen planområdet. Gul sirkel indikerer NT, oransje VU og rød EN og CR. Fuglearter som ikke er knyttet spesielt til et spesifikt område er ikke markert i kartet.

Tabell 6.1. Registrerte rødlistearter i influensområdet. Noen av fugleartene er mer tilfeldig forekommende og bruker ikke planområdet fast.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistestatus
Grå punktlav	<i>Punctelia subrudecta</i>	EN – sterk truet
Bjørnebær	<i>Rubus ser. glandulosi</i>	Ikke vurdert men vil tilfredsstille kravene
Vrangblærerot	<i>Utricularia australis</i>	VU - sårbar
Skaftvejblom	<i>Elatine hexandra</i>	NT – nær truet
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT – nær truet
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	VU - sårbar
Sivhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	NT – nær truet
Toppdykker	<i>Podiceps cristatus</i>	NT – nær truet
Fiskemåke	<i>Larus canis</i>	NT – nær truet
Hettemåke	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	NT – nær truet
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	NT – nær truet
Tårnseiler	<i>Apus apus</i>	NT – nær truet
Småsalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	NT – nær truet

Verdi

Leveområder for rødlistearter i kategori EN har **stor verdi**. Leveområder for rødlistearter i kategori VU og NT har **middels verdi**.

6.4 Naturtyper

6.4.1 Generell beskrivelse av planområdet

Planområdet kan grovt deles i tre; vann, skog og parklandskap. Trærne er ikke veldig gamle men enkelte begynner å bli store. Gjennom hele planområdet er det et nett av stier. Karplantefloraen i planområdet er stort sett representativ for distriktet og det er, foruten den ubestemte bjørnebærarten, ikke funnet noen sjeldne eller rødlistede karplanter på land. Nedenfor gis en kort, generell beskrivelse av ulike vegetasjonstyper/delområder.

Figur 6.7. Lokalisering av de ulike delområdene/vegetasjonstypene innen planområdet.

1) Tresjiktet består av store frittstående/smågrupper av gran. Det er også en platanlønn. I noen av tregruppene er det et busksjikt som for en stor del består av hagebusker og unge platanlønn. Feltsjiktet består av plen.

2) Tettere gruppe med gran. En del undervegetasjon av svarthyll, eføy, kristtorn og bringebær. Området er viktig å beholde som fugleområde.

3) Grunn dam med en brei sone med helofyttsump dominert av flaskestarr med en god del myrhatt. I selve dammen er det en god forekomst av vrangblærerot (Artskart).

Dammen og helofyttsumpen er omkranset av trær, mest bjørk, men også platanlønn, selje, furu og pil.

4) Åpen skog med glenner med grasdekket mark. Trærne er forholdsvis unge. Mye bjørk, men også enkelte eik. Skogen kan her med fordel tynnes etter hvert slik at eikene blir stående igjen i en lysåpen skog.

5) Høyvokst skog av gran (m), platanlønn, bergfuru, furu og bjørk. Stedvis dominerte bjørk. Enkelte av bjørkene virker å være gamle med grov bark. Feltsjiktet består stedvis av geittelg (m), skogburkne og rød jonsokblom og på andre steder består den av blåtopp og blåbær. Sistnevnte særlig der det var bergfuru. Mot dammen er det et større felt med den svært sjeldne, men uavklarte, bjørnebærarten som tilhører gruppen *Rubus ser. glandulosi*. Av andre arter kan bringebær, stikkelsbær, kristtorn og berberis nevnes.

6) Stedvis furudominert, stedvis grandominert og stedvis bjørkedominert, men som oftest i blanding. Det vokser en hel del yngre kristtorn, rogn og bulkemispel. Det vokser også noe barlind her. Barlind er rødlistet som VU, men det er her trolig at det er snakk om hagevarianter som har spredt seg inn fra omkringliggende hager. Innimellom står det enkelte eiker med en diameter på ca. 10 cm. Trær som vokser rundt disse bør fjernes, slik at eiketrærne får utvikle seg i et lysåpent miljø og bli vidkrona og store. Feltvegetasjonen domineres stedvis av geittelg og stedvis av blåtopp/blåbær. Det går et fuktsig gjennom området som er viktig for fuglelivet helt lokalt. Gran dominerer dette området sammen med diverse svartlistede busker. Områdets verdi kan heves ved å plante inn svartor og vierbusker og på sikt fjerne granene.

7) Et område med en del store platanlønn, men også noe bøk og eik. Verdien ligger i alderen til trærne. Eikene er ca. 30 cm i diameter og er omkranset av platanlønn i samme størrelse. Disse platanlønnene kan med fordel fjernes slik at eiketrærne får utvikle seg fritt. På en av de store platanlønnene ble den rødlistede laven grå punktlav funnet. Dette treet bør ikke røres.

8) Ask, eik, bjørk og rogn i blanding. Ved evt. tynning så bør eik og store asker få stå. Det er også noen fine hasselbusker her. Mot stien langs Vannassen står det en smal stripe med store graner. Feltsjiktet er noe utskygget.

9) Platanlønn, selje, bjørk og rogn. Trærne er smale og vokset opp samtidig. Mye småask i bunnen. I busksjiktet ble det registrert kristtorn og to ulike arter mispel.

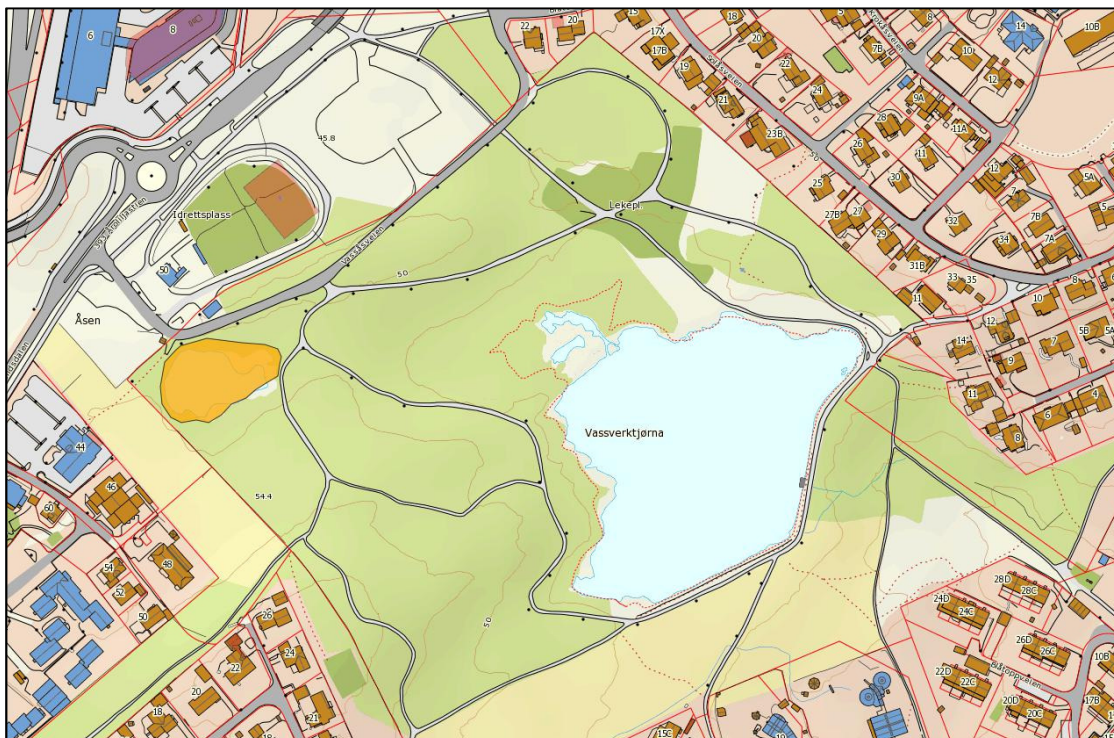
10) Den rødlistede (NT) skaftevjeblomen vokser i vannet.

11) Område med fukteng/myr, helofyttsump og flere små dammer. Vegetasjonen består av blåtopp, pors, ørevier. Enkelte småtrær av bjørk i kanten. Over til helofyttsump med starrdominans mot vannkanten.

12) Området består av beitemark i gjengroing. I feltsjiktet ble kystgriseøre, engkransemose, bjørnemose, engkvein, småsyre, lyssiv, smyle og englodnegras registrert. Det var flere kratt med bringebær. Med ulik tetthet står unge trær av bjørk, platanlønn og selje.

6.4.2 Viktige naturtyper

I Naturbase ligger det inne to registrerte naturtyper i tilknytning til planområdet; en dam med verdi B og lokalitet registrert som evjer, bukter og viker med verdi C. Naturtypen evjer, bukter og viker tilfredsstiller ikke kravene til naturtype etter DN-håndbok 13 og utgår. Nedenfor er det inkludert beskrivelser av naturtypen basert på eksisterende beskrivelser i naturbase, komplettert med data fra befaringer i 2014. Beskrivelsen følger standard oppsett beskrevet i DN-håndbok 13.

Figur 6.8. Registrert naturtype er markert med oransje polygon.

Litle Vannassen

Naturbasenummer: BN00061814

Kommune: Stavanger

Dato: 2014

Hovednaturtype: Ferskvann/våtmark (E)

Naturtype: Dam

Utforming:**Verdi:** B**Undersøkt/kjelder:** Naturbase (10.12.2014), Artskart (10.12.2014) og feltbefaring av Bjarne Oddane**Områdebeskrivelse**

Innledning: Undersøkt ved feltarbeid i forbindelse kartlegging av naturverdier i området rundt Vannassen av Ecofact ved Bjarne Oddane.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrensinga er lokalisert nordvest i grøntområdet knyttet til Vannassen ved Åsen vest av Hillevåg i Stavanger kommune. Naturtypen er avgrenset ut fra flyfoto og vannspeilet og fuktsonen rundt er tatt med. I følge NGUs berggrunnskart består berggrunnen i planområdet av fyllitt. Dette er en bergart som normalt forvitrer lett og gir grunnlag for forekomst av krevende planter. I det meste av planområdet er imidlertid floraen triviell, noe som indikerer at løsmassene for det meste er fattige og lite påvirket av berggrunnen. Løsmassene består for det meste av sammenhengende morenedekke, som for det meste er tynt

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen settes til dam (E09). Dammen er forholdsvis grunn med en bred sone med helofyttsump rundt, dominert av flaskestarr med innslag av en god del myrhatt. I selve dammen er det en god forekomst av vrangblærerot (Artskart). Dammen og helofyttsumpen er omkranset av trær, mest bjørk, men også platanlønn, selje, furu og pil.

Artsmangfold: Det er registrert småsalamander (NT) i dammen (Naturbase og Kjell Ove Hauge pers. medd.). Vrangblærerot (VU) er vanlig i hele Litle Vannassen som steril plante, men også med spredte eksemplarer i blomst (Artskart).

Bruk, tilstand og påvirkning: Dammen har fortsatt et forholdsvis stort vannspeil.

Fremmende arter: Ingen registrerte

Skjøtsel og hensyn: Det bør følges med på størrelsen på selve vannspeilet slik at det ikke gror igjen. Det er viktig at landarealet rundt beholdes eller forbedres, da salamanderne har store leveområder på land utenom i yngletida.

Del av helhetlig landskap: Inngår som del av turområde.

Verdibegrunnelse: Området får verdi B (viktig) fordi det er en intakt dam med tre registrerte rødlistearter (vrangblærerot (VU), sivhøne (NT) og småsalamander (NT).

Verdi

Naturtypeområdet er vurdert til viktig og har **middels verdi**.

6.5 Vilt

Det er ikke registrert noen funksjonsområder for vilt i Naturbase som ligger innenfor eller nær planområdet.

6.5.1 Fugl

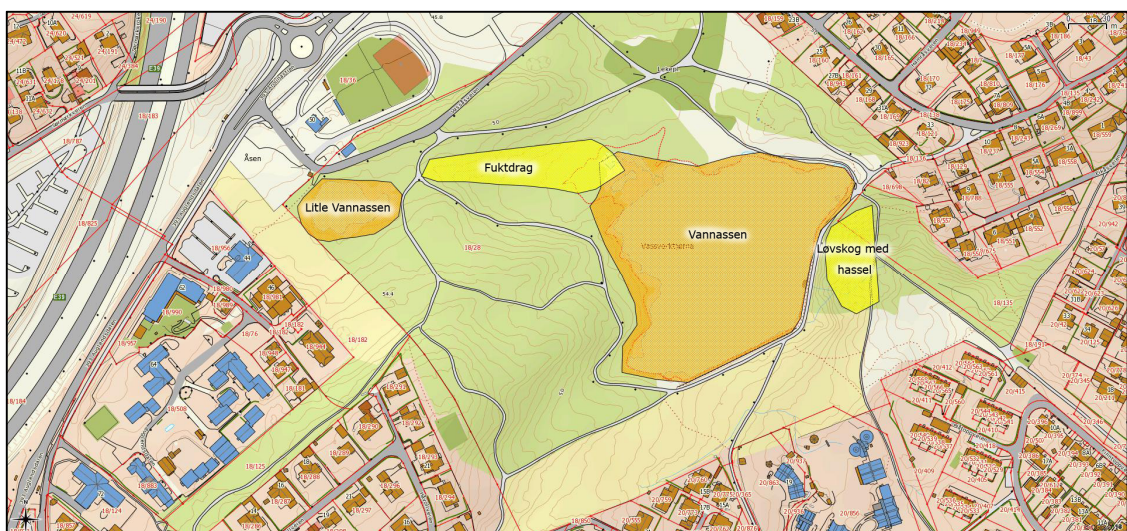
Det var for sent på året da arbeidet startet til å identifisere de arter som er knyttet til området i hekketiden. Hele området ble likevel gjennomgått og alle fugler som ble sett eller hørt ble notert. Resultatene fra feltarbeidet og registreringer fra Artskart ble sammen med lokalkunnskap og habitattyper brukt som grunnlag til å beskrive fuglenes bruk av området.

Tidlig morgen 11. juli 2014 ble hele planområdet undersøkt for fugl. Totalt 23 arter ble registrert. Spurvefugler dominerte fuglelivet i planområdet, men i direkte tilknytning Vannassen var det en del ande- og måkefugl. Kun vanlig forekommende arter for distriktet ble registrert. Tallrike og vanlige arter omfatter svarttrost, gransanger, rødstrupe, gjerdesmett, pilfink, gråspurv, ringdue, blåmeis og kjøttmeis. Fiskemåke, hettemåke, stokkand og knoppsvane var vanligst ved vannet.

Artsutvalget innenfor området er ikke spesielt, og vurderes som representativt for distriktet.

Viktige arter og funksjonsområder

Innenfor planområdet hekker rødlistearten sivhøne (NT) og trolig også tyrkerdue (NT) (se avsnitt 6.3.3 for nærmere gjennomgang av disse artene). Siden det ikke er kjent hvor tyrkerduene hekker er det ikke tegnet inn noen funksjonsområde for arten. Nedenfor beskrives de viktigste funksjonsområdene for fugl. Noen av dem er av helt lokal verdi.

Figur 6.9. Viktige viltområder innen planområdet. Oransje farge indikerer middels verdi og gul farge indikerer helt lokal verdi selve planområdet (ikke viltområde etter Vilthåndboka).

Bortsett fra hekkeområder for rødlistede art (sivhøne) ble det ikke registrert noen viktige funksjonsområder for fugler etter Vilthåndboka. Det er likevel tatt med to områder som har en litt høyere verdi for fugl enn områdene ellers i planområdet. Beliggenheten av områdene fremgår av figur 6.9.

1) Litle Vannassen: Hekkeområde for sivhøne og yngleområde for småsalamander (begge NT). Det er viktig at det opprettholdes et visst vannspeil.

2) Vannassen: Hekkeområde for sivhøne (NT). Lokalt viktig fødesøkings-/rasteområdeområde for ande- og vadefugl. Det er også noen flaggermus som jakter i kantsonen.

3) Fuktdrag: Avgrensingen gjelder et fuktdrag gjennom skogen som har en verdi helt lokalt (men ikke etter vilthåndboka). Viktig for fugl som munk, rødstrupe og gjerdesmett. Området må ikke parkifiseres, men beholdes som et «vilt» område.

4) Løvskog med hassel: Avgrensingen gjelder et lite skogsholt med ulike treslag der det blant annet står noen hasselbusker. Har en verdi helt lokalt (men ikke etter vilthåndboka). Viktig for fugl. Området må ikke parkifiseres, men beholdes som et «vilt» område.

Verdi

Hekkeområder for rødlistearter har **middels verdi**. De andre (lokale) funksjonsområdene får **liten verdi**.

6.5.2 *Pattedyr*

Det ble søkt etter flaggermus i planområdet natt til 11. juli 2014, natt til 16. august 2014 og natt til 15. oktober 2014. Registreringene ble utført ved hjelp av ultralyddetektor (Pettersen D100 og D230) som omgjør flaggermusens ultralyd til hørbare lyder for mennesker. Det ble brukt frekvensdividering og heterodyning under registreringen. Det ble registrert flaggermus ved vært besøk, men aldri spesielt store mengder. Anslagsvis 6-8 nordflaggermus og 3-4 dvergflaggermus ble hørt. Flaggermusene ble hørt spredt rundt omkring i området, men hyppighet var størst i område 2 (se figur 6.7) og langs kanten av Vannassen. Området vurderes å være lokalt viktig for flaggermus (men verdsettes ikke etter Vilthåndboka).

Det er noen rådyr som har tilhold rundt Vannassen til tross for det tette stinettet og den store menneskelige aktiviteten. Rådyrene har vennet seg til denne forstyrrelsen og har en svært lav flyktavstand. Området har imidlertid ikke noen stor verdi for rådyr.

Av mindre pattedyr forekommer i det minste ekorn, ulike smågnagere og piggsvin. Grevling og røyskatt er vanlige arter som sannsynligvis også forekommer, men i små bestander eller som streifdyr.

6.5.3 *Amfibier og reptiler*

Det er registrert småsalamander i Litle Vannassen (Naturbase 10.12.2014 og Kjell Ove Hauge). Vannspeilet er fortsatt stort nok, men det bør følges med slik at det ikke får gro igjen.

Verdi

Leveområde for småsalamander har **middels verdi**.

6.5.4 *Viktige funksjonsområder for vilt*

Nedenfor er det inkludert beskrivelser av registrerte funksjonsområder for vilt. Bare områdene som kan verdisettes etter Vilthåndboka beskrives her. Beliggenheten av områdene fremgår av figur 6.9.

Litle Vannassen I

Lokalitetsnummer (ID):**Kommune:** Stavanger**Dato:** 2014**Areal:** 3,1 daa**Artsgruppe:** Tranefugler (viltvekt 3)**Prioritert viltområde:** Yngleområde**Verdi:** Viktig viltområde**Områdebeskrivelse**

Innledning: Beskrivelsen er skrevet i desember 2014 av Bjarne Oddane (Ecofact) i forbindelse med kartlegging av områdene rundt Vannassen.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag: Avgrensingen dekker et lite tjern med tilhørende fuktområde (Litle Vannassen) som ligger vest for Vannassen i et friområde med turløype og parkområde som ligger på Kristianslyst i Hillevåg bydel.

Artsgruppe: Tranefugler (viltvekt 3)

Art: Området er hekkeområde for den rødlistede sivhønen (NT).

Funksjon: Yngleområde

Årstid: Vår/sommer

Samlet viltvekt: 3

Verdivurdering: Da den rødlistede sivhønen hekker her får området viltvekt 3, som tilsier at lokaliteten er et viktig viltområde med regional verdi.

Påvirkning/bruk, trusler: Gjengroing kan være en trussel.

Skjøtsel og hensyn: Hvis dammen gror igjen bør det foretas opprensing av denne.

Kilde: Basert på opplysninger fra Kjell Ove Hauge.

Litle Vannassen II

Lokalitetsnummer (ID):

Kommune: Stavanger

Dato: 2014

Areal: 3,1 daa

Artsgruppe: Amfibier (viltvekt 3)

Prioritert viltområde: Yngleområde

Verdi: Viktig viltområde

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er skrevet i desember 2014 av Bjarne Oddane (Ecofact) i forbindelse med kartlegging av områdene rundt Vannassen.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag: Avgrensingen dekker et lite tjern med tilhørende fuktområde (Litle Vannassen) som ligger vest for Vannassen i et friområde med turløype og parkområde som ligger på Kristianslyst i Hillevåg bydel.

Artsgruppe: Amfibier (viltvekt 3)

Art: Området er yngleplass for den rødlistede småsalamanderen (NT).

Funksjon: Yngleområde

Årstid: Vår/sommer

Samlet viltvekt: 3

Verdivurdering: I henhold til metodikken i DN-Håndbok 11 får lokaliteten en samlet viltvekt 3, som tilsier at lokaliteten er et viktig viltområde med regional verdi.

Påvirkning/bruk, trusler: Gjengroing kan være en trussel. Det er viktig at også

landområdene rundt dammen ikke blir nedbygd, da salamanderen bruker landområdene utenom yngletiden.

Skjøtsel og hensyn: Hvis dammen gror igjen bør det foretas opprensing av denne. Store trær som tas ut i området bør legges i området rundt dammen for å gi skjul og gode dagplasser for salamandere.

Kilde: Opplysninger i Naturbase og fra Kjell Ove Hauge.

Vannassen

Lokalitetsnummer (ID):

Kommune: Stavanger

Dato: 2014

Areal: 26 daa

Artsgruppe: Tranefugler (viltvekt 3)

Prioritert viltområde: Yngleområde

Verdi: Viktig viltområde

Områdebeskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er skrevet i desember 2014 av Bjarne Oddane (Ecofact) i forbindelse med kartlegging av områdene rundt Vannassen.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag: Avgrensingen dekker Vannassen med tilhørende fuktområde som ligger i et friområde med turløype og parkområde på Kristianslyst i Hillevåg bydel.

Artsgruppe: Tranefugler (viltvekt 3)

Art: Området er hekkeområde for den rødlistede sivhønen (NT).

Funksjon: Yngleområde

Årstid: Vår/sommer

Samlet viltvekt: 3

Verdivurdering: Da den rødlistede sivhønen hekker her får området viltvekt 3, som tilsier at lokaliteten er et viktig viltområde med regional verdi.

Påvirkning/bruk, trusler: Mink og rotter kan være en trussel.

Skjøtsel og hensyn: Det bør ikke legges til rette for ferdsel i områdene vest og nordvest ved Vannassen der det er helofyttsump.

Kilde: Basert på opplysninger fra Kjell Ove Hauge og opplysninger fra Artskart.

7 VURDERINGER OG EFFEKTER

De største verdiene i planområdet knytter seg til vannforekomstene. Flere sjeldne og rødlistede arter er knyttet til disse, både innen flora og fauna. For Vannassen er det viktig at det ikke blir lagt til rette for mer menneskelig aktivitet på nordvestsiden og vestsiden slik at det blir minst mulig forstyrrelse for fuglelivet. For Litle Vannassen gjelder det samme; det må ikke legges opp til økt aktivitet ned mot dammen. For Litle Vannassen er det også viktig å passe på at det fortsatt er et vannspeil av en viss størrelse. Hvis dammen gror igjen bør det foretas opprensing av denne. Store trær som tas ut i området bør legges ut for å råtne rundt dammen for å gi skjul og gode dagplasser for salamandere. Det er også viktig at det ikke gjør inngrep i områdene rundt dammen da salamanderne bruker et ganske stort landareal utenom ynglesesongen. Denne sonen bør helst være på minst 50 meter.

De store trærne (platanlønn) i område 7 må ikke fjernes da den sterkt truete grå punktlaven vokser der. Generelt for hele området bør eiketrærne få stå og trær som vokser nær disse bør fjernes, slik at eikene får vokse frem lysåpent og bli vidkrona og store. Eik er et tre som gir grunnlag for et stort biologisk mangfold. Eik er også ypperlig som parktre både på grunn av den fine formen, men også på grunn av at de blir svært gamle.

I området 5 vokser det en del av en sjelden bjørnebær art (*Rubus ser. glandulosi*). Det må ikke fjernes planter av denne arten.

I fuktdraget i område 6 kan områdets verdi heves ved å plante inn svartor og vierbusker og på sikt fjerne granene. Dette vil gi et svært bra miljø for fuglene og fukten i jorda og busksjiktet vil føre til at dette blir et område som blir fri for menneskelig ferdsel (forstyrrelse). Generelt bør det også plantes inn grupper med stedegne buskvekster rundt om i planområdet. Dette vil føre til et større fugleliv som vil resultere i mer fuglesang og økt opplevelsesverdi for brukerne av området. Slike buskområder vil også være med å lage tryggere hvileplasser for rådyr.

Område 12 kan lages om til eng for å få inn flere blomsterplanter, noe som er bra for insekter som for eksempel humler, bier og sommerfugler. Det går også en gammel steingard langs denne teigen. Denne kan, om det lages til eng her, komme til sin rett igjen og være et lite bilde på hvordan området var for bare noen tiår siden.

8 LITTERATUR

8.1 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning 2000. *Viltkartlegging*. DN-håndbok 11.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. *Kartlegging av naturtyper - Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E. & Moen, A. (red.). 2001. *Truete vegetasjonstyper i Norge*. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Korbøl, A., Kjellevoll, D. & Selboe, O. C. 2009. *Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW) – revidert utgave*. NVE-veileder 3/2009.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. & Henriksen, S. (red.). 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.

8.2 Nettbaserte kilder

Direktoratet for naturforvaltning. Naturbase: www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/

NGU: www.ngu.no

Artskart: <http://artskart.artsdatabanken.no>

Artsdatabanken: www.artsdatabanken.no

Temakart Rogaland: www.temakart-rogaland.no

8.3 Muntlige kilder

Kjell Ove Hauge

Svein Imsland

John Inge Johnsen